

Sygn. akt: I C 174/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 sierpnia 2017 r.

Sąd Rejonowy w Biskupcu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Sławomir Polak
Protokolant:	Paulina Narkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 10 sierpnia 2017 r. w Biskupcu

na rozprawie

sprawy z powództwa **L. W.**

J. W.

E. W.

przeciwko M. P. (1)

o zachowek

1. Powództwo oddala;
2. Odstępuje od obciążania powódek kosztami procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 kwietnia 2015 roku (data prezentaty biura podawczego tut. Sądu) pełnomocnik powódek wniósł o:

- zasądzenie od pozwanej M. P. (1) na rzecz powódki L. W. kwoty 13.888 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki L. W. zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.
- zasądzenie od pozwanej M. P. (1) na rzecz powódki J. W. kwoty 13.888 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki J. W. zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.
- zasądzenie od pozwanej M. P. (1) na rzecz powódki E. W. kwoty 13.888 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki E. W. zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powódek wskazał, iż w dniu 6 marca 2011 roku zmarła S. W., przed śmiercią stale zamieszkała w B.. Spadkodawczyni nie pozostawiła po sobie żadnego majątku, albowiem jeszcze za życia nieodpłatnie

przeniosła na rzecz pozwanej udział w zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w C. na rzecz pozwanej. Z uwagi na fakt, iż spadkodawczyni nie pozostawiła testamentu, w chwili śmierci była wdową, a jeden z synów zmarł przed nią, do kręgu spadkobierców ustawowych należą: powódki (cóрки zmarłego syna) oraz pozwana. wartości spadku, wynosi według powodów co najmniej 166.666 zł. Kwota ta stanowi równowartość udziału w nieruchomości jaki spadkodawczyni nieodpłatnie przeniosła na rzecz pozwanej. Z uzyskanych przez powodów informacji wynika, iż przedmiotowa nieruchomość ma w chwili obecnej wartość 250.000 zł (wniosek k. 2-9).

W odpowiedzi na pozew pozwana M. P. (1) wniosła o oddalenie powództwa w całości. Nadto wniosła o zasądzenie kosztów postępowania od każdej z powódek na rzecz pozwanej według norm przepisanych, o ile nie zostanie przedstawiony spis kosztów.

W uzasadnieniu pozwana wskazała, iż jak wynika z testamentu spadkodawczyni z dnia 25 czerwca 2007 roku, Rep. A nr (...)S. W. wydziedziczyła powódki ze względu na nieutrzymywanie z nią żadnych kontaktów. Pozwana kwestionowała wartość nieruchomości wskazaną przez powódki. Wbrew twierdzeniom powódek przedmiotowa nieruchomość była wystawiona na sprzedaż początkowo za kwotę 180.000 złotych, obecnie zaś cena ofertowa wynosi 150.000 złotych, a mimo to brak jest chętnych do nabycia przedmiotowej nieruchomości (odpowiedź na pozew k. 52-54v).

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

M. P. (1) jest córką spadkodawczyni S. W.. L. W., J. W. i E. W. są córkami W. W. a wnuczkami S. W..

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu S. W. k. 13, , odpis skrócony aktu urodzenia E. P. k. 15, J. W. k. 16, L. W. k. 17)

Testamentem z dnia 25 czerwca 2007 roku repertorium A numer (...) sporządzonym w formie aktu notarialnego S. W. do całego spadku powołała swoją córkę M. P. (1). Jednocześnie dokonała wydziedziczenia swojego syna K. W. z powodu jego alkoholizmu, a także swoje wnuczki L. W., E. W. i J. W., które od roku nie utrzymują z nią żadnych kontaktów. K. W. zmarł w dniu 25 marca 2008 roku.

(dowód: testament (...) k. 56; odpis skrócony aktu zgonu K. W. k. 14)

Umową o dział spadku i zniesienie współwłasności nieruchomości, umową o ustanowieniu służebności osobistej z dnia 10 lipca 2007 roku, S. W. nieodpłatnie przeniosła udział w zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w C. na rzecz M. P. (1). Przedmiotem nieodpłatnego przeniesienia własności był udział wynoszący 4/6 w nieruchomości gruntowej położonej w C. w gminie B., oznaczonej w ewidencji gruntów obrębu (...) jako działka gruntu numer (...) o obszarze 0,07 ha, zabudowanej budynkiem mieszkalno-użytkowym, oznaczonym numerem porządkowym (...) parterowym z poddaszem w części użytkowym, podpiwniczonym, obejmującym 6 pokoi, 2 kuchnie, 2 łazienki, komórkę i 2 korytarze o powierzchni użytkowej 60 m oraz pomieszczenie po byłej kuźni, -budynkiem gospodarczym o powierzchni 30 m2 dla których Sąd Rejonowy w Biskupcu prowadzi księgę wieczystą pod numerem (...). Jednocześnie M. P. (1) przyznana na wyłączną własność nieruchomości obciążyla na rzecz swojej matki S. W., do czasu śmierci, służebnością osobistą (§4).

(dowód: umowa o dział spadku i zniesienie współwłasności k. 18-25)

Umową o ustanowienie służebności osobistej z dnia 24 listopada 2010 roku J. P. i E. P. jako właścicielami, na zasadach wspólności ustawowej, lokalu mieszkalnego nr (...) usytuowanego na pierwszym piętrze (druga kondygnacja) (...)lokalowego budynku mieszkalno-użytkowego położonego w B. przy placu (...) pod nr. (...), w gminie B., w powiecie (...), w województwie (...). Jednocześnie ustanowili służebność osobistą na rzecz S. W., matki M. P. (1), do czasu jej śmierci, obejmującą uprawnienie do nieodpłatnego korzystania ze wszystkich izb oraz pomieszczeń pomocniczych i przynależnych wchodzących w skład lokalu mieszkalnego nr (...). W mieszkaniu tym został przeprowadzony generalny remont wszystkich pomieszczeń. Wartość służebności osobistej ustanowionej na nieruchomości lokalowej wykonywanej przez uprawnioną w okresie od 24.11.2010 r do 06.03. (...) wynosiła 1778,00 złotych.

D. K. wraz z niepełnoletnimi córkami L., J. E. W. wyprowadziła się do O.. L., J. E. W. czasami przyjeżdżały do babci, to większość czasu spędzały w gronie swoich rówieśników, m.in. A. K. (1), u której nocowały. Raz do S. W. przyjechała L. W. i pomogła przygotować opał na zimę. S. W. tęskniła za wnuczkami, dzwoniła do nich, czasami obdarowywała je niewielkimi kwotami pieniężnymi, jednakże one nie chciały jej odwiedzać. S. W. zmarła 06 marca 2011 r. Koszty pogrzebu, a także postawienie pomnika dla S. W. pokryła M. P. (1).

(dowód: umowa o stanowanie służebności osobistej k. 57-60v; zeznania świadka M. K. k. 171-172, A. K. (2) k. 172-173, A. P. (1) k. 173-174, M. P. (2) k. 174-15, J. K. k. 176, B. S. k. 176-178, A. M. k. 179, J. P. k. 180-182; częściowo zeznania powódek L. W. k. 215-215, k. 545-546 J. W. k. 215-216, k. 546 E. W. k. 216, k. 547; zeznania pozwanej M. P. (1) k. 216-217, k. 548-550, opinia biegłej k. 314-333)

Wartość nieruchomości położonej w C. na działce nr (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Biskupcu Wydziale Ksiąg Wieczystych, prowadzona jest księga wieczysta wynosi 192.667,00 złotych.

(dowód: opinia biegłej k. 273-334, opinia uzupełniająca k. 396-399)

Sąd zważył, co następuje.

Roszczenia powódek należało oddalić.

Zgodnie z art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z mocy ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli jest małoletni - dwie trzecie udziału spadkowego, który mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). W myśl § 2 tego przepisu, jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia. Celem instytucji zachowku jest ochrona interesów majątkowych najbliższych członków rodziny wymienionych w przepisie art. 991 § 1 k.c. poprzez zapewnienie im niezależnie od woli spadkodawcy, a nawet wbrew jego woli, roszczenia pieniężnego odpowiadającego określone w powołanym przepisie ułamkowi wartości udziału w spadku, który by im przypadł przy dziedziczeniu ustawowym (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie I ACA 459/08, Lex 5509112). Roszczenie o zachówek wywodzi się z prawa do zachowku i powstaje w chwili, gdy ustawowy spadkobierca zostaje wykluczony z dziedziczenia, lub gdy to, co dziedziczy, nie wyczerpuje należnego mu zachowku.

Zatem co do zasady jako pominięci spadkobiercy ustawowi powódki L. W., J. W. i E. W. znajdują się w kręgu osób uprawnionych do zachowku, jednak nie można pominąć faktu, iż w przedmiotowej sprawie powódki zostały wydziedziczone na mocy testamentu w formie aktu notarialnego sporządzonego przez spadkodawczynię przed notariuszem, którym spadkodawczyni powołała do całości spadku pozwaną M. P. (1).

W drodze wydziedziczenia spadkodawczyni skutecznie obala ustawowy tytuł powołania do dziedziczenia i pozbawia prawa do zachowku. Wydziedziczony zostaje potraktowany tak samo, jak osoba, która nie dożyła chwili otwarcia spadku. Uprawnienie takie daje spadkodawcy treść przepisu art. 1008 k.c. zgodnie z którym spadkodawca może w testamencie pozbawić zstępnym, małżonka i rodziców zachowku (wydziedziczenie), jeżeli uprawniony do zachowku: 1) wbrew woli spadkodawcy postępuje upoczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego; 2) dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci; 3) upoczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Przyczyna wydziedziczenia wymieniona w art. 1008 pkt 3 k.c. polega na upoczywym niedopełnianiu względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych. Zachowanie uprawnionego do zachowku odnosi się do osoby spadkodawcy i dotyczy niedopełniania obowiązków rodzinnych względem niego. Wskazane zachowanie musi nosić cechy upoczywości, czyli musi być długotrwałe, czy wielokrotne. W pojęciu " zaniechywanie wobec spadkodawcy obowiązków rodzinnych", mieści się również takie zachowanie, które prowadzi do faktycznego zerwania kontaktów rodzinnych i ustania więzi uczuciowej, normalnej w stosunkach rodzinnych, brak udziału w jego życiu choćby poprzez

wizyty w jego miejscu zamieszkania czy okazywanie zainteresowania jego sprawami (zob. wyrok SN z dnia 7 listopada 2002 r., II CKN 1397/00, Lex nr 75286).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 stycznia 2008 r. sygn. akt V CSK 378/07 stwierdził, iż " Tylko stan rzeczy z chwili sporządzenia testamentu, który oceniał i uwzględniał sam testator, jest miarodajny dla wykładni jego oświadczenia na podstawie art. 961 k.c. i tylko w ten sposób można zapewnić możliwe najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy (art. 948 k.c.)".

Wskazanie w testamencie przyczyny wydziedziczenia nie zawsze przesądza o skuteczności wydziedziczenia. Testament nie stanowi dowodu, że określona w nim przyczyna wydziedziczenia rzeczywiście istnieje (wyrok SA w Białymstoku z dnia 12 kwietnia 2013 r., I ACa 517/12, Lex nr 1311921). Dana przyczyna bowiem musi rzeczywiście obiektywnie istnieć (wyrok SA w Gdańsku z dnia 24 kwietnia 2014 r., I ACa 23/14, Lex nr 1489053), stąd też spadkobierca bezpodstawnie wydziedziczony może dochodzić zachowku, powołując się na bezzasadność wydziedziczenia

Przenosząc powyższe na realia niniejszej sprawy w pierwszej kolejności należy stwierdzić, iż w między powódkami a babcią była duża różnica wieku. Powódki zapewne nie miały za dużo wspólnych zainteresowań z racji bariery wiekowej, to jednak na nich spoczywał obowiązek by tę relację pielęgnować. To od nich należało wymagać by dostosowały się i chociaż próbowały utrzymywać bliską więź z babcią, czego jednak nie czyniły. Nie sposób wymagać od osoby starszej by to ona dostosowała się do młodszego pokolenia. Takie czynienie obowiązków rodzinnych babci wobec wnuków byłoby co najmniej nieracjonalne i pozbawione jakiegokolwiek logiki. Niemniej jednak wbrew temu S. W. usiłowała kontaktować się z wnuczkami. Czyniła to między innymi poprzez telefonowanie do nich, czy też obdarowywanie niewielkimi kwotami pieniędzmi.

Powyższe świadczy o zerwaniu kontaktów rodzinnych powódek z babcią i ustania więzi uczuciowej, normalnej w stosunkach rodzinnych, brak udziału w jej życiu choćby poprzez wizyty w jej miejscu zamieszkania czy okazywanie zainteresowania jej sprawami. Przyczyna podana przez S. W. w testamencie nie jest nieprawdziwa. Testatorka w sposób prawidłowy oceniała swoje relacje z wnuczkami.

Sąd odmówił wiary zeznaniom powódek w części, w której zeznały iż często odwiedzały babcię, 2-3 razy w miesiącu, albowiem nie znajdują one potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powódek w części w jakiej wskazywały, iż przyjeżdżały do babci, odwiedzały ją. Z zeznań świadków wynika, iż powódki przyjeżdżały do miejscowości w której mieszkała ich babcia, jednakże odwiedzały swoich rówieśników, a także nocowały u jednej ze swoich koleżanek A. P. (2).

W ocenie Sądu nie można dać wiary zeznaniom powódek we wskazanej części, albowiem były to jedynie ich subiektywne twierdzenia, iż wywiązywały się z obowiązków rodzinnych, tj. utrzymywaniem bliskiej więzi ze swoją babcią, które nie były poparte żadnymi dowodami.

Nadto jak wskazywała sama pozwana M. P. (1), S. W. wielokrotnie dzwoniła do swoich wnuczek, te jednak nie odbierały od niej telefonów.

Mając na względzie zasady słuszności, wskazać należy iż powódki miałyby rację, gdyby de facto przyjeżdżały do swojej babci tak często jak tylko mogły i rzeczywiście przebywały z nią. Podkreślenia raz jeszcze wymaga, iż powódki miały pewnego rodzaju subiektywne odczucia, iż wywiązywały się z obowiązków rodzinnych względem swojej babci – czego w rzeczywistości nie czyniły.

Powódki przyjeżdżając co babci uważały, iż jest to wystarczające dla wykonywania obowiązków ich względem babci. Jednak nie sposób zgodzić się z takimi zachowaniami i uznać należy iż powódki w sposób rażący nie chciały przebywać razem ze swoją babcią.

Odnosząc się do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 czerwca 2014 r. I ACa 1598/13, który przytoczył pełnomocnik strony powodowej wskazać należy, iż miałyby on zastosowanie, gdyby powódki przyjeżdżały do swojej babci tak często jak mogły oraz faktycznie z nią przebywały.

W ocenie Sądu zebrany w sprawie materiał dowodowy w sposób dostateczny wykazuje, iż zachowanie powódek wypełniło przesłanki uporczywego niedopełnienia obowiązków rodzinnych względem spadkodawcy. Tak więc wydziedziczenie było zasadne. Reasumując, w ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, iż powódki dopuściły się zachowań, które zarzucał jej spadkodawca. Podane w testamencie przyczyny wydziedziczenia były zatem zarówno zgodne z brzmieniem art. 1008 pkt 3 k.c., jak i znajdowały oparcie w faktach, a tym samym były uzasadnione. Powyższe okoliczności w sposób jednoznaczny wskazują, iż przesłanki wydziedziczenia rzeczywiście istniały w dacie sporządzenia testamentu. Ponadto też fakt, iż spadkodawczyni od sporządzenia testamentu z 2007 roku do dnia swojej śmierci (przez okres 4 lat) nie odwołała przedmiotowego testamentu wskazują, iż również po dacie jego sporządzenia te przesłanki się utrzymywały. Uzasadnia to także twierdzenie, iż spadkodawczyni nie przebaczyła powódkom. Dlatego też Sąd po przeprowadzeniu postępowania dowodowego doszedł do wniosku, że spadkodawczyni miała uzasadnione pretensje do wnuczek i podstawy, aby je wydziedziczyć, gdyż okoliczności wskazane za podstawę wydziedziczenia uznać należało za istniejące i prawdziwe. Mając na uwadze powyższe na mocy art. 991 § 1 k.c. w zw. z art. 1008 pkt 3 k.c. orzeczono, jak w punkcie I sentencji wyroku.

Ustalając wartość nieruchomości położonej w C., a także wartość służebności osobistej ustanowionej na nieruchomości lokalowej w B. Plac (...) Sąd oparł się na opinii powołanego w sprawie biegłego z zakresu nieruchomości – T. W. (k. 273-308, k. 399 k. 314-333). Sąd podzielił opinię biegłej, gdyż jest ona jasna i pełna, jednak w konsekwencji oddalonego powództwa, nie miała ona znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o 102 k.p.c.